

Zorg & Welzijn

ZELFREDZAAMHEID

21 AUG 2019

‘Een onsje kunst scheelt een kilo medicijn’

De gevel aan de Piet Heinkade met de woorden ‘Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder’ kan niet anders dan het Ramses Shaffy Huis zijn: een uniek woon- en werkcomplex voor oudere en jongere kunstenaars in Amsterdam. Drie jaar geleden namen de eerste bewoners hun intrek in de appartementen en inmiddels staan maar liefst 175 gegadigden op de wachtlijst.



Het is rustig, deze woensdag in het Ramses Shaffy Huis. Veel bewoners zijn op vakantie, dus veel reuring is er niet in het anders levendige wooncomplex. Een klein groepje mensen is in de sociëteit bezig met verf en klei, uit de boxen klinkt vrolijke muziek. Buiten in een koel briesje praten Ed Cools, mede-initiatiefnemer van het Ramses Shaffy Huis, en bewoonster Rosa Sijben na over de – gisteren opgeruimde – foto-expositie van Taco D Smit, een onderdeel van de Arts & Culture Pride, gesitueerd in het Ramses Shaffy Huis. De expositie trok veel bekijks, vooral van mensen die nog geen weet hebben van het huis en de mogelijkheden die het – ook buitenstaanders – te bieden heeft. Cools en Sijben vertellen graag meer over de doelstellingen van het huis.

Gelukkig oud worden

Ed Cools is voorzitter van de stichting KunstenaarsHuizen Amsterdam, het bestuur van het **Ramses Shaffy Huis**. Tijdens zijn jaren als directeur van het Sarphatihuis, een verzorgingshuis in Amsterdam waar Ramses Shaffy een aantal jaren woonde, vatte Cools samen met chanssonnière Liesbeth List het plan op om een fijne woon-en werkruimte te creëren voor oudere kunstenaars in Amsterdam. 'Een artistieke plek waar beeldend kunstenaars, schrijvers, dichters, dansers, architecten, fotografen, muzikanten, acteurs, theatermakers en vormgevers met gelijkgestemden gelukkig oud kunnen worden en elkaar inspireren. Een plek die lééft', vertelt Cools aanstekelijk.

Ateliers

Er kwam schot in de plannenmakerij toen woningcorporatie Stadgenoot interesse toonde. 'Zij waren bereid om 36 twee- en driekamerappartementen in een nog nieuw te bouwen appartementencomplex te reserveren voor oudere kunstenaars. Daarnaast konden we op de begane grond ook 120 vierkante meter sociaal culturele ruimte huren en bleek het gebouw twee prachtige atria te hebben: binnenpleinen waar nu bijvoorbeeld yoga gegeven wordt en waar kunstenaars hun werken kunnen exposeren. Op de benedenverdieping was in de plannen ook al ruimte bestemd voor ateliers. Deze ateliers met glazen puien aan de straatkant worden nu verhuurd door Urban Resort, ook aan bewoners die dat wensen.'

Geluk

Rosa Sijben (31) had drie jaar geleden het geluk dat twaalf van de tweekamerappartementen uiteindelijk voor jonge kunstenaars bestemd werden. Dit in het kader van de 3Package Deal, een programma van het Amsterdams Fonds voor de Kunsten en Bureau Broedplaatsen om toptalent onder andere te faciliteren met betaalbare woon- en werkruimte. 'Alles is nieuw, alles werkt. Waar krijg je zoiets in Amsterdam?', zegt Sijben. 'Het enige minpunt is ons huurcontract: dat is maar voor vijf jaar. Daarna moeten we plaats maken voor een nieuwe lichter jonge kunstenaars.'

Voorbeelden

Desondanks vindt ze het vooral een voorrecht om een paar jaar te midden van allemaal oudere kunstenaars te wonen. 'Mijn voorbeelden zijn óf docenten óf heel beroemde kunstenaars. In deze setting krijg ik zicht op allerlei levens van kunstenaars en mogelijke scenario's en wendingen in mijn eigen leven.' Sijben ervaart de oudere generatie als ongelooflijk eigenzinnig. 'Er zitten heel wilde types tussen, met rijke levens, maar als het gaat om wie mag bepalen hoe dingen gebeuren, vechten ze elkaar soms de kiet uit. Dus als er gesteggel is, houd ik me erbuiten.'

Onderling contact

'Er is zeker wel contact over en weer', vertelt fotograaf Hans de Cleen (72), die een prachtig driekamerappartement met een atelier op de eerste verdieping heeft. 'Met een aantal van de jongeren heb ik leuk contact. Fascinerend om te zien wat zij allemaal doen met nieuwe technologieën, maar in de praktijk zijn de jongeren allemaal buitenshuis aan het werk. Die jonge generatie kunstenaars moet keihard werken om rond te komen. In onze tijd waren er meer subsidieregelingen, dat is tegenwoordig toch wel karig geworden.'

Shaffy Vrijdagmiddag Café

Om meer met elkaar en de buurt in contact te komen, organiseert De Cleen sinds een tijdje het Shaffy Vrijdagmiddag Café. 'Dat begint te lopen, zeker. En de poëzie-middagen lopen ook goed, maar het mag nog wel wat drukker worden, mensen weten ons nog niet

altijd te vinden en er wordt natuurlijk ook op andere plekken veel georganiseerd: er is veel aanbod.'

Collega's over generationele grenzen

Voor alle duidelijkheid: het Ramses Shaffy Huis is geen woongroep of leefgemeenschap. De bewoners wonen allemaal zelfstandig en zijn vrij om wel of niet aan culturele activiteiten deel te nemen. Ze bepalen het helemaal zelf. Rosa Sijben: 'Ik werk me een slag in de rondte, ik heb dus ook niet altijd zin of tijd om sociaal te zijn. Het is fijn dat die rol hier ook niet van mij verwacht wordt. Dat verwachten de oudere kunstenaars ook niet. De kracht van dit huis zit 'm in het feit dat de bewoners elkaar als mens én als kunstenaar zien. We zijn collega's over generationele grenzen heen. De bewoners zijn nog niet heel oud en hulpbehoevend, dus het draait hier niet om klusjes voor elkaar opknappen. Het draait om het kunstenaarschap.'

Wachtlijst

Gezien de lange wachtlijst spreekt dit woonconcept kennelijk veel mensen aan. 'We hebben een stop op de wachtlijst gezet, maar desondanks blijven mensen mailen', vertelt initiatiefnemer Ed Cools. Lachend voegt hij toe: 'Iedere week belt Peter Faber mij met de vraag of er al iemand naar de hemel vertrokken is.' Ook het motto 'een onsje kunst scheelt een kilo medicijn' spreekt tot de verbeelding en ongetwijfeld werkt ook de betaalbare huur als een magneet. De huur voor de appartementen bedraagt 600 tot 710 euro per maand, exclusief (eventuele) huursubsidie.

Sponsors

Daarnaast betalen de bewoners voor de sociëteit maandelijks 25 euro. Van dat geld zorgt het bestuur van Stichting Kunstenaarshuizen Amsterdam voor de programmering. Ideeën voor exposities, optredens en voordrachten mogen bewoners zelf aandragen. Net als buitenstaanders. 'We staan voor van alles open en zeggen niet op voorhand nee', aldus Cools. 'We gaan als bestuur niets opleggen of voorschrijven. We faciliteren. En we zoeken sponsors en fondsen die onze plannen willen steunen. Daaraan hebben we de mooie vloer in de sociëteit te danken, net als de belichting, gordijnen en de boekenkast.'

Thuiszorg

Bewoners die ondersteuning en begeleiding nodig hebben, kunnen een beroep doen op de wijkdienst thuiszorg van Zorggroep Amsterdam Oost (ZGAO) die spreekuur houdt in het Ramses Shaffy Huis. Op dit moment krijgen zeven bewoners van het Ramses Shaffy Huis ondersteuning in de vorm van thuiszorg. Chronisch zieken, die voorheen kunstzinnige dagbesteding bij het Flevohuis van ZGAO volgden, kunnen nu op dinsdag, woensdag en donderdag in het Ramses Shaffy Huis terecht. Oudere kunstenaars met dementie of complexe zorgvragen, kunnen op termijn terecht in het Leven Lief Huis, een verpleeghuis vernoemd naar een lied van Liesbeth List. De bouw van dit nieuwe initiatief van stichting KunstenaarsHuizen Amsterdam en woningbouwcorporatie Stadgenoot gaat binnenkort van start in de nieuwe Amsterdamse stadswijk Eiland Oostenburg.